

PRIROČNIK ZA UVELJAVLJANJE ZAŠČITE PRIJAVITELJEV

KPK

REPUBLIKA SLOVENIJA
KOMISIJA ZA PREPREČEVANJE
KORUPCIJE

INTEGRITETA | ODGOVORNOST | TRANSPARENTNOST

Vsebina

1.	Uvod	2
2.	Kdo je prijavitelj v skladu z ZZPri.....	4
3.	Zakonski pogoji za upravičenost do zaščite	5
4.	Prijava kršitve.....	6
4.1.	Notranja prijava (9. člen ZZPri)	6
4.2.	Zunanja prijava (13. člen ZZPri).....	7
4.3.	Javno razkritje kršitev (18. člen ZZPri)	9
5.	Zaščita identitete prijavitelja	11
6.	Izključitev odgovornosti glede razkritja (21. člen ZZPri).....	13
7.	Povračilni ukrepi	14
8.	Zahteva za zaščito prijavitelja	15
9.	Zaščitni in podporni ukrepi.....	17
9.1.	Sodno varstvo (22. člen ZZPri).....	18
9.2.	Brezplačna pravna pomoč (23. Člen zzpri)	20
9.3.	Nadomestilo za primer brezposelnosti (24. člen ZZPri)	21
9.4.	Psihološka podpora (25. člen ZZPri)	22

1. Uvod

Prijavitelji, ki v svojem delovnem okolju zaznajo kršitve predpisov, so eden pomembnejših virov informacij pri razkrivanju korupcije ter drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj. Z opozarjanjem na nepravilnosti pomagajo odpravljati kršitve in preprečevati škodo. Njihovo delovanje je v javnem interesu, saj lahko razkrijejo tudi ravnanja, ki neposredno ogrožajo družbo in pravni red.

Zaščita prijaviteljev, ki so zaradi podanih prijav ogroženi, temelji na načelih Ustave Republike Slovenije, skupnih vrednotah Evropske unije, mednarodnih konvencijah ter pravnih in etičnih standardih integritete, transparentnosti in odgovornosti. **Njeno temeljno vodilo je, da mora biti vsak posameznik, ki se izpostavi in opozori na nepravilnosti, ustrezno zaščen pred povračilnimi ukrepi in drugimi škodljivimi posledicami. Subjekti javnega in zasebnega sektorja morajo v svojem delovnem okolju varovati človekovo dostojanstvo in zagotavljati pogoje, v katerih lahko vsakdo v skladu s pravili in postopki brez strahu pred maščevanjem razkrije korupcijo in druga nezakonita ali neetična ravnanja, ki ogrožajo posameznika ali javni interes.**

16. 12. 2019 je začela veljati Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta EU št. 2019/1937 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije¹ (Direktiva). Ta ureja varstvo prijaviteljev kršitev prava EU in določa skupni pristop držav članic k njihovi zaščiti. Državam nalaga, da visoke standarde zaščite prijaviteljev prenesejo v domači pravni red, nadgradijo in dopolnijo obstoječe sisteme in nadzorne mehanizme zaščite prijaviteljev na različnih področjih ter tako zagotovijo enako varstvo prijaviteljev pred škodljivimi posledicami.

Direktivo je v pravni red Republike Slovenije prenesel Zakon o zaščiti prijaviteljev² (ZZPri), ki je začel veljati 22. 2. 2023. Področje zaščite prijaviteljev je uredil celovito in sistematično. Da bi zaščitil javni interes, je uvedel sistem notranjih in zunanjih poti za prijavo kršitev predpisov. Z natančnejšimi določbami o zaščitnih in podpornih ukrepih je uredil tudi pomoč in zaščito prijaviteljev, ki zaradi svojih prijav utrpijo škodljive posledice.

Zakon je s tem prinesel določene obveznosti za večje število subjektov tako v javnem kot v zasebnem sektorju. Hkrati je Komisiji za preprečevanje korupcije (Komisija) naložil nove pristojnosti in naloge ter ji pri tem namenil osrednjo vlogo. Komisija je organ za obravnavo notranjih in zunanjih prijav, pristojna pa je tudi za zagotavljanje informacij in nasvetov prijaviteljem pri uveljavljanju zaščitnih in podpornih ukrepov, in za oblikovanje pojasnil v zvezi z drugimi vsebinami ZZPri. Komisija izvaja nadzor nad vzpostavitvijo in delovanjem notranjih prijavnih poti pri približno 3000 zavezancih v javnem in zasebnem sektorju, pomaga in svetuje pa tudi imenovanim zaupnikom in uradnim osebam organov za zunanjo prijavo.

Komisija povezuje različne deležnike, ki pomagajo prijaviteljem, in prispevajo k večjemu razumevanju pomena žvižgaštva. Da lahko sistem v praksi deluje, je potrebno sodelovanje prijaviteljev, zaupnikov znotraj institucij in podjetij, zunanjih nadzornih organov, pa vse do tistih, ki prijaviteljem zagotavljajo konkretno zaščito in podporo (sodišče, zavod za zaposlovanje in izvajalci psihološke podpore).

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1937>

² Uradni list RS, št. 16/23

Priročnik predstavlja ključne vidike slovenske ureditve zaščite prijaviteljev. Pojasnjuje, kdo je upravičen do zaščite, kako prijaviti kršitev in kako zaščito uveljavljati, če zaradi svoje prijave trpite škodljive posledice v obliki povračilnih ukrepov.

2. Kdo je prijavitelj v skladu z ZZPri

ZZPri nudi zaščito posameznikom, ki prijavijo informacijo o nepravilnostih, zaznanih v povezavi s svojim delom. To pomeni, da je **prijavitelj ali prijaviteljica** po tem zakonu fizična oseba, ki prijavi ali javno razkrije informacije o kršitvi predpisov, pridobljene **v svojem delovnem okolju (prvi odstavek 5. člena ZZPri)**.

Delovno okolje zakon definira kot sedanje ali preteklo delovno in podobno razmerje v zasebnem ali javnem sektorju, v okviru katerega posameznik pridobi informacije o kršitvi in v okviru katerega bi lahko tak posameznik utrpel povračilne ukrepe, če bi tako kršitev prijavil. **Delovno in podobno razmerje** pomeni delovno razmerje, lahko pa tudi razmerje zunaj delovnega razmerja, če gre za prostovoljstvo, pripravništvo, vajeništvo, pogodbeno delo, študentsko delo, sodelovanje v razpisnih postopkih v vlogi kandidata, opravljanje funkcije, izvrševanje upravičenj, nalog in pooblastil delničarja, člana nadzornega ali upravnega organa subjekta, kot tudi vsako drugo sodelovanje v dejavnosti pravne ali fizične osebe, ki jo izvajajo samozaposlene osebe na podlagi pogodbe, ali delo pod nadzorom in vodstvom zunanjih izvajalcev, podizvajalcev ali dobaviteljev, ne glede na plačilo in ne glede na to, ali se je razmerje že končalo ali se šele vzpostavlja s postopkom zaposlovanja ali pogajanja pred podpisom pogodbe

Pojem prijavitelja je vezan na prijavo kršitev nepravilnosti, ki jih **posameznik zazna v svojem delovnem okolju oziroma pri opravljanju svojega dela**. Zakon delovno okolje razume široko. Poleg klasičnega delovnega razmerja vključuje tudi druge oblike dela, kot so prostovoljstvo, pripravništvo, vajeništvo, pogodbeno delo, študentsko delo, opravljanje funkcije ter izvrševanje upravičenj, nalog in pooblastil delničarja ali člana nadzornega ali upravnega organa subjekta. Prijavitelj je lahko tudi oseba, katere delo se je v delovni organizaciji že končalo ali oseba, ki delovno razmerje šele vzpostavlja, na primer kandidat na javnem natečaju ali razpisu za prosto delovno mesto.

Prijavitelj je lahko le fizična oseba, saj zakon ne ureja zaščite gospodarskih družb, združenj, sindikatov in drugih pravnih oseb ali oblik združevanja.

3. Zakonski pogoji za upravičenost do zaščite

Zaščita po ZZPri ne pripada vsakomur in je vezana na izpolnjevanje določenih zakonskih pogojev. Prijavitelj je po ZZPri upravičen do zaščite, če je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da so bile prijavljene informacije o kršitvah ob prijavi resnične, in je podal notranjo prijavo, zunanjo prijavo ali javno razkril informacije o kršitvah (drugi odstavek 5. člena ZZPri). Prijavitelj do zaščite ni upravičen, če je prijavo podal dve leti ali več po prenehanju kršitve.

Do zaščite po tem zakonu je torej **upravičen** posameznik, ki je prijavitelj v skladu z definicijo v ZZPri in je:

- prijavil informacijo o kršitvi predpisov, ki veljajo v Republiki Sloveniji,
- na podlagi utemeljenih razlogov menil, da so bile prijavljene informacije o kršitvah ob prijavi resnične³,
- podal notranjo prijavo, zunanjo prijavo ali javno razkril informacije o kršitvah v skladu z določbami ZZPri,
- informacijo o kršitvi prijavil oziroma razkril v roku dveh let od njenega prenehanja.

Po sedmem odstavku 5. člena ZZPri je do zaščite upravičen tudi prijavitelj, ki je **naznanil kaznivo dejanje policiji ali državnemu tožilstvu**. Po prvem odstavku 24. člena Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije⁴ (ZIntPK) pa se ZZPri lahko uporabi tudi, za zaščito pred povračilnimi ukrepi, če je prijavitelj **koruptivno ravnanje v skladu z določbami ZIntPK prijavil Komisiji**.

ZZPri ščiti tudi **anonimne prijavitelje**, katerih identiteta je bila kasneje iz kakršnega koli razloga razkrita. Do zaščite so upravičeni tudi **posredniki in povezane osebe**, če je verjetno, da so ali bi lahko bili zaradi povezanosti s prijaviteljem deležni povračilnih ukrepov. **Posrednik** je lahko vsaka fizična oseba, ki pomaga prijavitelju v postopku prijave v delovnem okolju, **povezane osebe** pa so osebe, ki so ali bi lahko utrpele povračilne ukrepe v delovnem okolju zaradi povezave s prijaviteljem, kot so tesni sodelavci prijavitelja ali sorodniki prijavitelja, ki opravljajo delo v istem delovnem okolju kot prijavitelj.

³ Ta zahteva pomeni ukrep pred zlonamernimi, neresnimi ali nepoštenimi prijavami, saj zagotavlja, da osebe, ki so v času prijave namerno in zavestno prijavile napačne ali zavajajoče informacije, niso upravičene do zaščite.

⁴ Uradni list RS, št. [69/11](#) – uradno prečiščeno besedilo, [158/20](#), [3/22](#) – ZDeb in [16/23](#) – ZZPri

4. Prijava kršitve

Prijavitelj lahko ob zaznavi kršitve v svojem delovnem okolju:

- poda notranjo prijavo znotraj subjekta, kjer opravlja delo in kjer je kršitev nastala,
- poda zunanjo prijavo enemu ali več organom za zunanjo prijavo,
- javno razkrije informacije o kršitvi.

4.1. Notranja prijava (9. člen ZZPri)

Notranja pot za prijavo omogoča, da se kršitev predpisov obravnava tam, kjer je nastala. V tem okolju jo je praviloma mogoče najhitreje odpraviti ali vsaj ublažiti njene posledice.

Prijavo informacij o kršitvi znotraj delovnega okolja prijavitelj poda zaupniku po vnaprej določenem kanalu. Tega morajo na podlagi določb 9. člena ZZPri vzpostaviti zavezanca za vzpostavitev notranje poti za prijavo. **Zaupnik** je oseba ki jo je zavezanec imenuje v skladu z določbami ZZPri.

Druge oblike opozarjanja na nepravilnosti v delovnem okolju (na primer obveščanje nadrejenih, izjave na sestanku ali zboru delavcev, predlogi za revizijo postopkov, pritožbe in ugovori na ukrepe delodajalca v okviru za to predvidenega postopka) ne štejejo kot notranja prijava, na podlagi katere bi posamezniku v primeru povračilnih ukrepov delodajalca pripadala zaščita. Če želi prijavitelj pri notranji prijavi uveljavljati zaščito po ZZPri, mora **informacijo o kršitvi prijaviti imenovanemu zaupniku po vzpostavljeni notranji poti za prijavo kršitev**.

Zaupnik preizkusi notranjo prijavo v sedmih dneh od njenega prejema. Če izpolnjuje pogoje za obravnavo, prijavitelju **izda potrdilo o sprejemu prijave**, ki vključuje datum in čas prejema.

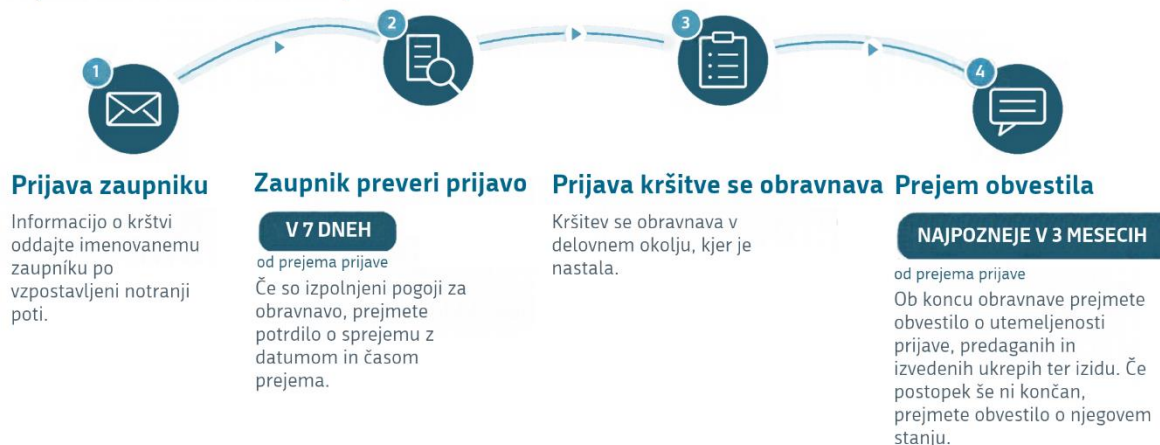
Zaupnik **mora varovati identiteto prijavitelja ves čas postopka in tudi po njegovem zaključku.** Paziti mora, da je ne razkrije vodstvu zavezanca, notranje-organizacijskim enotam zavezanca ali drugim uslužbencem. Tudi dokumenti v zvezi s prijavo (na primer poročilo o zaključku obravnave) ne smejo vsebovati podatkov, iz katerih bi bilo mogoče ugotoviti, kdo je prijavitelj.

Ob koncu obravnave prijave, **najpozneje pa v treh mesecih od prejema prijave, zaupnik prijavitelja obvesti** o utemeljenosti prijave, predlaganih in izvedenih ukrepih, izidu postopka, oziroma o stanju postopka z notranjo prijavo, če postopki za odpravo kršitev po treh mesecih še niso končani. Zaupnik prijavitelja obvešča tudi v primeru anonimne prijave, če prijavitelj navede naslov ali drug način komunikacije, preko katerega bo obveščen o poteku in zaključku obravnave prijave.

NOTRANJA PRIJAVA

Od prijave do odgovora

Prijava kršitve imenovanemu zaupniku

Identiteta prijavitelja je varovana med obravnavo in po njej.

Anonimna prijava: za obveščanje prijavitelj navede naslov ali drug kanal za komunikacijo.

Samo obvestilo nadrejenemu ali izjava na sestanku ni notranja prijava po ZZPri.

Če delodajalec nima notranje poti za prijavo kršitev, prijavitelj notranjemu sistemu prijavljanja ne zaupa ali meni, da je za kršitev odgovorno vodstvo in zato notranje prijave ne bi bilo mogoče učinkovito obravnavati, je smiselno uporabiti zunanjo prijavo.

4.2. Zunanja prijava (13. člen ZZPri)

Informacijo o kršitvi lahko prijavitelj poda **neposredno** z uporabo zunanje poti za prijavo, če notranje prijave ne bi bilo mogoče učinkovito obravnavati, ali če meni, da po notranji poti obstaja tveganje povračilnih ukrepov.

Organi za zunanjo prijavo so taksativno naštet v 14. členu ZZPri:

1. Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS,
2. Agencija za trg vrednostnih papirjev,
3. Javna agencija RS za varstvo konkurence,
4. Javna agencija RS za varnost prometa,
5. Agencija za zavarovalni nadzor,
6. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem,
7. Banka Slovenije,
8. Državna revizijska komisija,
9. Finančna uprava RS,
10. Tržni inšpektorat RS,
11. Urad RS za preprečevanje pranja denarja,
12. Informacijski pooblaščenec,
13. Inšpekcija za informacijsko varnost,
14. Inšpekcija za sevalno in jedrsko varnost,
15. Inšpekcija za varstvo pred sevanji,
16. Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
17. Inšpektorat RS za delo,

18. Inšpektorat za javni sektor,
19. Inšpektorat RS za okolje in prostor,
20. Javna agencija RS za zdravila in medicinske pripomočke,
21. Ministrstvo, pristojno za kohezijo⁵,
22. Zdravstveni inšpektorat RS,
23. Slovenski državni holding
24. Komisija za preprečevanje korupcije.

Med organi za zunanjo prijavo so predvsem inšpekcijske službe, nadzorne agencije in neodvisni državni organi, ki so prijave kršitve predpisov na svojih področjih obravnavali že pred uveljavitvijo ZZPri. Izbrani so bili glede na njihove izkušnje s sprejemanjem in obravnavo tovrstnih prijav. Prijavitelj naslovi prijavo na organ, ki je pristojen za področje kršitve. Organi zunanje prijave obravnavajo v okviru svojih pristojnosti ter po pravilih in postopkih področnih predpisov. Pri tem morajo vedno **varovati identiteto prijavitelja**.

Za prijavitelja je bistveno, da **lahko poda zunanjo prijavo ne glede na to, ali je pred tem podal notranjo prijavo**, če notranje prijave ne bi bilo mogoče učinkovito obravnavati ali če prijavitelj meni, da v primeru notranje prijave obstaja tveganje povračilnih ukrepov. **Prijavitelj mora v zunanji prijavi navesti, da prijavo podaja na podlagi določb ZZPri in da obstaja tveganje povračilnih ukrepov.**

Organ za zunanjo prijavo prijavitelju v sedmih dneh od prejema prijave potrdi njen sprejem, razen če prijavitelj izrecno zahteva drugače ali če organ za zunanjo prijavo presodi, da bi potrditev sprejema prijave lahko ogrozila varstvo identitete prijavitelja. Organ za zunanjo prijavo ravna enako tudi v primeru anonimnega prijavitelja, če ta opredeli, kam naj se potrdilo pošlje.

Potrdilo o sprejemu prijave je pomembno za morebitno kasnejše uveljavljanje zaščitnih ukrepov in posebnosti glede sodnega varstva.

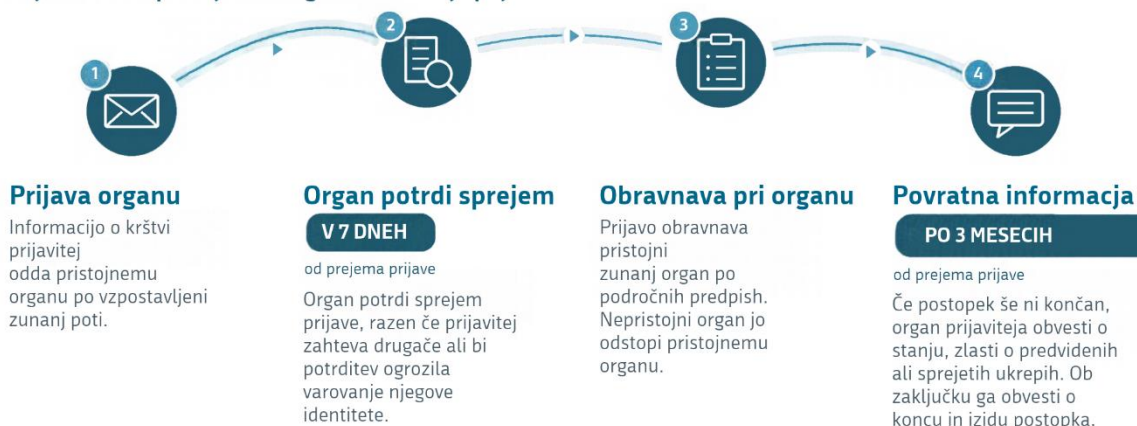
Uradna oseba za zunanjo prijavo prijavitelju, ki je deležen povračilnih ukrepov, **svetuje o pravnih možnostih** in mu v okviru svojih pristojnosti **pomaga** v upravnih in sodnih postopkih zaradi povračilnih ukrepov, na primer izda potrdilo o vloženi prijavi ali zagotovi dokazila iz postopka s prijavo, ki jih prijavitelj potrebuje v drugem postopku.

⁵ ZZPri v zvezi z prijavi, ki se nanašajo na kohezijska sredstva, kot organ za zunanjo prijavo določa organe nadzora v skladu s predpisi, ki urejajo porabo sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji, naloge po ZZPri pa v skladu z dogovorom izvaja ministrstvo, pristojno za kohezijo.

ZUNANJA PRIJAVA

Od prijave do odgovora

Prijava kršitve pristojnemu organu sa zunanjo prijavo

Identiteta prijavitelja je varovana med obravnavo in po njej.

Anonimna prijava: za obveščanje prijavitelj navede naslov ali drug kanal za komunikacijo.

Ob uveljavljanju pravic pri organu se izrecno navede tveganje za povračilne ukrepe oz. potrebo po zaščiti po ZZPrL.

4.3. Javno razkritje kršitev (18. člen ZZPrL)

Javno razkritje je skrajno sredstvo prijavljanja kršitev, zaznanih v delovnem okolju. Namenjeno je primerom, ko bi čakanje na odziv pristojnih organov **ogrozilo javni interes**, ko organi ne ukrepajo ali so sami vpleteni v kršitve.

ZZPrL določa, da je prijavitelj, ki javno razkrije informacije o kršitvi, upravičen do zaščite:

- če je najprej podal notranjo ali zunanjo prijavo, pa **v treh mesecih od prijave** ni bil sprejet noben ustrezen ukrep za odpravo kršitve, ali
- če ima utemeljene razloge za domnevo, da
 - o lahko kršitev pomeni **neposredno ali očitno nevarnost za javni interes**, zlasti pa nevarnost za življenje, javno zdravje in varnost, ali če obstaja tveganje nepopravljive škode,
 - o v primeru zunanje prijave obstaja tveganje povračilnih ukrepov, ali pa je zaradi posebnih okoliščin primera le malo možnosti, da bo kršitev ustrezno obravnavana, zlasti ko bi se dokazi lahko skrili ali uničili ali ko bi se organ za zunanjo prijavo nedovoljeno dogovarjal s storilcem kršitve ali je vpleten v kršitev.

Prijavitelj je lahko upravičen do zaščite po tem zakonu tudi, če informacije o kršitvi neposredno razkrije javnosti, na primer preko medijev ali spleta. V teh primerih gre za izjemne primere, zato je zaščita v teh primerih mogoča samo pod posebnimi pogoji.

JAVNO RAZKRITJE KRŠITEV

Skrajno sredstvo za razkritje kršitev, zaznanih v delovnem okolju

Posebni pogoji za zaščito ob javnem razkritju • 18. člen ZZPri

Če prijavitelj **utemeljeno domneva, da kršitev lahko pomeni neposredno ali očitno nevarnost za javni interes, mora natančno pojasniti okoliščine, zaradi katerih utemeljeno meni, da kršitev pomeni takšno nevarnost.** Pri presoji upravičenosti do zaščite oziroma izdaje potrdila o upravičenosti do zaščite se te okoliščine presojujejo za vsak primer posebej.

Določbe ZZPri **se ne uporabljajo, kadar je prijavitelj novinarjev vir informacij** in njegovo zaščito posebej ureja zakon, ki pokriva delovanje medijev. Izjema od tega primera je, če so določbe ZZPri za prijavitelja ugodnejše.

5. Zaščita identitete prijavitelja

Zaščita identitete prijavitelja je eden temeljnih ukrepov, s katerim lahko v večini primerov učinkovito preprečimo povračilne ukrepe. Prijaviteljem daje zaupanje, da lahko opozorijo na nepravilnosti, ne da bi se zaradi tega znašli v slabšem položaju ali tvegali škodljive posledice.

ZZPri v 6. členu določa, da **nihče ne sme razkriti identitete prijavitelja brez njegovega izrecnega soglasja**. Enako velja tudi za vse druge informacije, iz katerih je mogoče neposredno ali posredno sklepati o identiteti prijavitelja.

Zakon v petem odstavku tega člena delodajalcu izrecno prepoveduje ugotavljanje identitete prijavitelja. S tem preprečuje, da bi delodajalec prijavitelja skušal razkriti z vpogledi v dokumentacijo, odredbami vodjem enot ali strokovnim službam in podobnimi postopki. Navedeno se odraža tudi v kazenskih določbah ZZPri, kjer je za ugotavljanje identitete prijavitelja. Za prekršek ugotavljanja identitete prijavitelja je po 30. členu ZZPri odgovoren le delodajalec (pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik), medtem ko je za razkritje te informacije lahko odgovoren vsakdo (četrty odstavek 31. člena ZZPri).

Identiteto prijavitelja morajo varovati tudi imenovani zaupniki pri zavezancih za vzpostavitev notranje poti za prijavo kršitev in uradne osebe v organih za zunanjo prijavo, ki sprejemajo in obravnavajo zunanje prijave v skladu z ZZPri. Navedene osebe morajo ves čas postopka obravnave prijave skrbno varovati identiteto prijavitelja in paziti, da se le-ta ne razkrije s posameznimi preiskovalnimi dejanji ali v dokumentu, s katerim se postopek zaključi.

Identiteto prijavitelja in druge informacije v zvezi s prijavo lahko razkrijejo le v treh primerih:

- ob izrecnem soglasju prijavitelja,
- na zahtevo državnega tožilca, če je to nujno potrebno zaradi preiskovanja kaznivih dejanj,
- na zahtevo sodišča, če je to potrebno zaradi sodnih postopkov.

VAROVANJE IDENTITETE • 6. ČLEN ZZP

Identiteta prijavitelja je varovana.

Varovani so tudi podatki, iz katerih bi bilo mogoče ugotoviti njegovo identiteto.

Razkritje je dovoljeno le v izjemnih primerih:

Soglasje
prijavitelja

Zahteva
tožilca

Zahteva
sodišča

Tudi ob teh izjemah razkritje ni dovoljeno, če bi ogrozilo življenje ali resno ogrozilo javni interes, varnost ali obrambo države.

Preden se identiteto prijavitelja razkrije državnemu tožilcu ali sodišču je treba prijavitelja o tem pisno obvestiti in mu pojasniti razloge za to. Izjema je, če državni tožilec ali sodišče presodi, da bi takšno obvestilo ogrozilo povezane preiskave ali sodne postopke. Tudi kadar zakon razkritje izjemoma dovoljuje, pa identitete prijavitelja nihče ne sme razkriti, če bi razkritje ogrozilo življenje ali resno ogrozilo javni interes, varnost ali obrambo države.

Če prijavitelj kršitev prijavi v delovnem okolju subjekta, ki je zavezan spoštovati določbe zakona, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, je pomemben tudi šesti odstavek 6. člena ZZPri. Podatki o identiteti prijavitelja namreč tudi po koncu postopka niso informacija javnega značaja. To velja tudi, če je prijava poslana v obravnavo drugemu organu.

6. Izključitev odgovornosti glede razkritja (21. člen ZZPri)

Eden pomembnejših vidikov zaščite prijavitelja je tudi to, da prijavitelj ni kazensko, civilno, upravno, delovnopravno ali kako drugače odgovoren za razkritje določenih vrst informacij, če pri tem ravna v skladu z zakonom in je razkritje nujno za prijavo kršitve.

ZZPri v 21. členu določa, da prijavitelj s prijavo informacij o kršitvah ali z javnim razkritjem informacij o kršitvah ne krši nobene omejitve ali prepovedi glede razkritja informacij in ne nosi nobene odgovornosti, povezane s takšno prijavo ali javnim razkritjem, če ravna v skladu z zakonom in sta izpolnjena naslednja pogoja:

- prijavitelj ni prijavil ali javno razkril neresničnih informacij;
- na podlagi utemeljenih razlogov je menil, da sta bila prijava ali javno razkritje teh informacij nujna za razkritje kršitve.

Pod temi pogoji prijavitelj ne nosi nobene odgovornosti v zvezi z obrekovanjem, kršitvijo avtorskih pravic, kršitvijo zaupnosti, kršitvijo pravil o varstvu podatkov ter razkrivanjem poslovnih in drugih z zakonom določenih skrivnosti. To velja tudi za razkritje poslovne skrivnosti. Zakon izrecno določa, da prijava ali javno razkritje informacij, ki vključujejo poslovne skrivnosti, nista protipravna, če prijavitelj ravna v skladu z ZZPri, in sicer ne glede na določbe zakona, ki ureja poslovno skrivnost.

Direktiva, ki jo povzema tudi ZZPri, izključitev odgovornosti predvideva tudi za razkritje osebnih podatkov, davčnih, bančnih in poslovnih skrivnosti ter drugih zakonsko varovanih podatkov.

Če se zoper prijavitelja zaradi navedenih očitkov sproži postopek, se lahko prijavitelj pri predlogu zavrnitve zahtevka sklicuje na prijavo ali javno razkritje. Pogoj je, da je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da sta bila prijava ali javno razkritje nujna za razkritje kršitve po tem zakonu. Predloži lahko tudi dokazilo o podani prijavi ali potrdilo Komisije o upravičenosti do zaščitnih ukrepov, ki olajša dokazovanje. **V teh primerih prijavitelj ne more kazensko, odškodninsko ali kako drugače odgovarjati za razkritje informacij.**

Izključitev odgovornosti prijavitelja za razkritje informacij ni absolutna. V drugem odstavku 21. člena ZZPri so določene izjeme, tako da se izključitev odgovornosti ne more uporabiti za:

- razkritje informacij, določenih s predpisi na področju varovanja tajnih podatkov,
- poklicne skrivnosti odvetnikov, zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev,
- tajnost sodnih posvetovanj,
- pravila kazenskega postopka.

Glede navedenih kategorij izvzete odgovornosti prijavitelja za razkritje ne velja, ti podatki pa se lahko razkrijejo le pristojnim nadzornim organom.

7. Povračilni ukrepi

Povračilni ukrep je vsako neposredno ali posredno dejanje ali opustitev dejanja v delovnem okolju, ki je posledica notranje ali zunanje prijave ali javnega razkritja in ki povzroči ali lahko povzroči prijavitelju neupravičeno škodo (14. točka 4. člena ZZPri).

ZZPri v 19. členu določa, da so **prepovedani vsakršni povračilni ukrepi zoper prijavitelja** in v 17 točkah navaja najbolj tipične primere povračilnih ukrepov delodajalca, kot so **odpoved delovnega razmerja, suspenz pogodbe o zaposlitvi in premestitev na nižje delovno mesto, različne oblike trpinčenja na delovnem mestu, sprožanje zlonamernih postopkov zoper prijavitelja in druga ravnanja, ki so usmerjena proti prijavitelju.**

Prepovedani so tudi vsakršni drugi povračilni ukrepi zoper prijavitelja, čeprav v zakonu niso izrecno naštet, na kar napotuje besedna zveza »zlasti pa«. **Kot povračilni ukrep štejeta tudi grožnja s povračilnim ukrepom in poskus povračilnega ukrepa.**

8. Zahteva za zaščito prijavitelja

Če je prijavitelj, ki je podal notranjo ali zunanjo prijavo ali javno razkril kršitev v skladu z ZZPri, zaradi prijave deležen povračilnih ukrepov, lahko Komisijo zaprosi za **potrdilo o upravičenosti do zaščite**. Komisija ga izda na podlagi drugega odstavka 20. člena ZZPri. S potrdilom prijavitelj lažje dokazuje upravičenost do uporabe zaščitnih ukrepov in jih uveljavlja v postopkih pred drugimi državnimi organi. Pri posebnem denarnem nadomestilu za primer brezposelnosti pa je potrdilo Komisije obvezno, saj ga zakon določa kot pogoj za priznanje nadomestila.

Postopek izdaje potrdila začne prijavitelj z zahtevo za zaščito, ki jo naslovi na Komisijo. V njej navede:

- podatke in dokazila o podani prijavi v skladu z določbami ZZPri (notranja ali zunanja prijava, javno razkritje kršitve v skladu z 18. členom ZZPri, prijava Komisiji po 23. členu ZIntPK, naznanilo kaznivega dejanja policiji ali državnemu tožilstvu),
- kronologijo in čim bolj natančen opis zatrjevanih povračilnih ukrepov (ravnanj in ukrepov delodajalca) v obdobju po podani prijavi,
- datum rojstva in podatek o prebivališču za potrebe izdaje potrdila.

Za izdajo potrdila o upravičenosti do zaščite mora prijavitelj izkazati, da je prijavo o kršitvi podal v skladu z ZZPri in je **zaradi tega** utrpel škodo. V tej fazi je dovolj, da zatrjuje, da je povračilni ukrep posledica njegove prijave kršitev, obstaja namreč zakonska domneva, da je škoda, ki jo je utrpel prijavitelj, posledica povračilnega ukrepa zaradi prijave. Dejanski obstoj povračilnih ukrepov pa se ugotavlja v morebitnih nadaljnjih postopkih, ki jih prijavitelj sproži zoper delodajalca. Delodajalec mora v njih dokazati, da je bil ta ukrep zakonit in primeren ter ni bil povezan s prijavo - gre torej za princip obrnjenega dokaznega bremena.

Zatrjevani povračilni ukrepi morajo **časovno slediti prijavi**. Prijavitelj namreč ne more uveljavljati zahteve za zaščito, če zahtevo poda Komisiji istočasno, kot je prijavil kršitve, v zahtevi pa navaja, da so se povračilni ukrepi delodajalca začeli oziroma izvedli pred prijavo kršitve. V takem primeru namreč ne drži, da je bil ukrep delodajalca zoper prijavitelja posledica prijave. Namen potrdila o upravičenosti do zaščite ni, da se ga pridobi vnaprej oziroma »na zalogo«. **Namenjeno je namreč uveljavljanju konkretnih zaščitnih oziroma podpornih ukrepov, ko je prijavitelj že utrpel povračilne ukrepe delodajalca in potrebuje pravno ali finančno pomoč in podporo za izpodbijanje teh ukrepov.**

Pomembno je, da zahtevo za zaščito poda oseba, ki uveljavlja upravičenost do zaščite. Komisija ne more presojati zahtev, ki bi jih vlagatelj podal za zaščito drugih oseb⁶ (na primer prijavitelj za posrednike ali povezane osebe).

⁶ Zahtevo za zaščito pa lahko poda pravni zastopnik prijavitelja, s katerim ima prijavitelj sklenjeno pooblastilno razmerje.

ZAŠČITA PRIJAVITELJA • 20. ČLEN ZZPRI

Zahtevo Komisiji poda oseba, ki zase uveljavlja zaščito zaradi povračilnih ukrepov.

Kaj navesti v zahtevi za zaščito?

<div style="text-align: center; margin-bottom: 10px;"> </div> <p>Podatki in dokazila o prijavi</p> <p>Notranja ali zunanja prijava, javno razkritje po 18. členu ZZPri, prijava Komisiji po 23. členu ZIntPK ali naznanilo kaznivega dejanja policiji oziroma tožilstvu.</p>	<div style="text-align: center; margin-bottom: 10px;"> </div> <p>Povračilni ukrepi</p> <p>Kronologija in čim bolj natančen opis zatrtjevanj ravnanj in ukrepov delodajalca.</p>	<div style="text-align: center; margin-bottom: 10px;"> </div> <p>Osebni podatki</p> <p>Datum rojstva in podatek o prebivališču sta potrebna za izdajo potrdila.</p>
---	--	--

PRIJAVA ➡ POVRAČILNI UKREPI ➡ ZAHTEVA ZA ZAŠČITO

Z izdajo potrdila o upravičenosti do zaščite se vloga Komisije v postopku zaščite zaključi. Prijavitelj na podlagi potrdila in pod pogoji iz ZZPri samostojno uveljavlja zaščitne ukrepe pri drugih državnih organih (sodišče, Zavod RS za zavarovanje). Komisija lahko prijavitelju svetuje o pravnih možnostih in mu nudi pomoč pri uveljavljanju zaščitnih ukrepov, ne more pa ga zastopati ali na kakršen koli način posegati v postopke, ki jih prijavitelj sproži zoper delodajalca zaradi izpodbijanja povračilnih ukrepov. Prav tako Komisija s potrdilom o upravičenosti do zaščite ne more preprečiti, izpodbijati ali posegati v veljavnost delovnopravnih ali drugih ukrepov delodajalca zoper prijavitelja, saj je to v izključni pristojnosti sodišča.

9. Zaščitni in podporni ukrepi

Zaščitni ukrepi so po ZZPri ukrepi, ki se zagotavljajo prijaviteljem glede na vrsto povračilnih ukrepov in zajemajo:

- sodno varstvo in začasne odredbe (22. člen),
- brezplačno pravno pomoč (23. člen),
- nadomestilo za primer brezposelnosti (24. člen).

Zaščitni ukrepi zagotavljajo pravno in finančno pomoč prijaviteljem, ki so zaradi prijave utrpeli škodljive posledice. Povračilni ukrepi imajo lahko različne pravne posledice, ki so večinoma **delovnopravne** (na primer disciplinski ukrepi, odpoved delovnega razmerja), v manjšem delu pa so lahko posledice tudi **civilnopravne** (na primer povzročitev materialne ali nematerialne škode), **gospodarskopravne** (na primer ukrepi proti delničarju, družbeniku, članu upravnega ali nadzornega organa) ali **upravnopravne** (na primer ukrepi proti prijavitelju, ki je član sveta javnega zavoda ali uradnik na položaju).

Prijavitelj navedene zaščitne ukrepe uveljavlja samostojno pred pristojnimi državnimi organi. Pri tem svojo upravičenost dokazuje s potrdilom o podani notranji ali zunanji prijavi ali s potrdilom Komisije o upravičenosti prijavitelja do zaščite. Prijavitelj lahko uveljavlja več zaščitnih ukrepov hkrati, pri čemer ustrezne izbere glede na okoliščine povračilnega ukrepa in vrsto postopkov, ki jih bo uporabil za izpodbijanje ukrepov delodajalca.

V nadaljevanju so predstavljene možnosti in zakonski pogoji za uveljavljanje sodnega varstva, brezplačne pravne pomoči, nadomestila za primer brezposelnosti in psihološke podpore.

Od zahteve do zaščitnih ukrepov

Kako vam lahko pomaga Komisija za preprečevanje korupcije

9.1. Sodno varstvo (22. člen ZZPri)

Če je prijavitelj (oziroma druga oseba, ki uživajo enako varstvo kot prijavitelj) deležen povračilnih ukrepov in je upravičen do zaščite po ZZPri, lahko na pristojno sodišče vloži tožbo zoper ukrepe delodajalca in zahteva izdajo začasne odredbe. Za te postopke veljajo določene posebnosti. Ta postopek je v skladu z zakonom **nujen**. Prijavitelju dostop do pravnega sredstva olajšuje tudi **oprostitev plačila sodnih taks**⁷.

Poleg tega se v postopkih pred sodiščem ali drugim organom v zvezi s škodo, ki jo je utrpel prijavitelj, **domneva, da je škoda posledica povračilnega ukrepa zaradi prijave ali javnega razkritja**. Pri tem mora prijavitelj izkazati, da je podal prijavo ali javno razkril informacije o kršitvi in da je utrpel škodo. V takšnih primerih mora oseba, ki je sprejela ukrep, dokazati, da je bil ta ukrep zakonit in primeren in ni bil povezan s prijavo.

To pomeni, da prijavitelju ni treba z gotovostjo dokazati vseh trditev o povračilnih ukrepih. V postopku mora zgolj navesti dejstva, ki utemeljujejo domnevo, da je bil zaradi prijave izpostavljen povračilnim ukrepom delodajalca, delodajalec pa mora dokazati, da ni izvršil ali izvrševal povračilnih ukrepov.

Pomembno: ZZPri ne vzpostavlja nove vrste sodnega postopka. Sodno varstvo se ne more uporabiti v zadevah, zoper katere po splošni oziroma področni zakonodaji sodno varstvo ni dopustno. Za prijavitelja še vedno veljajo materialni prekluzivni roki (na primer rok za vložitev tožbe). Prav tako prijavitelj ne more uveljavljati sodnega varstva za primere, ki ne predvidevajo neposrednega sodnega varstva (na primer izpodbijanje pisnega opozorila pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi).

V postopku je mogoče izdati **začasne odredbe**. Ta omogoča hitro ukrepanje, da se povračilni ukrepi ustavijo takoj. Če prijavitelj v postopku za izdajo začasne odredbe izkaže, da je podal prijavo pred povračilnim ukrepom, se šteje, da obstaja nevarnost, da bo uveljavitev njegove terjatve onemogočena ali precej otežena. To zakonsko domnevo določa zakon v drugem odstavku 22. člena, ki dopolnjuje 270. in 272. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju⁸ (ZIZ). Nevarnost, da bo uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena, morajo upniki kot verjetno izkazati v postopku z začasno odredbo, prijaviteljem pa je po ZZPri ni treba posebej dokazovati.

Če prijavitelj med postopkom pred sodiščem uveljavlja nadomestilo za primer brezposelnosti v skladu s 24. členom ZZPri, mora o tem obvestiti sodišče. Slednje ob zaključku zadeve odloči, da Stranka v postopku ni uspela, Zavodu RS za zaposlovanje vrne nadomestilo, ki je bilo izplačano v času do pravnomočne odločitve sodišča.

V praksi se povračilni ukrepi najpogosteje izvajajo kot odpoved pogodbe o zaposlitvi ali trpinčenje na delovnem mestu (mobing). V nadaljevanju so osnovne informacije o najbolj tipičnih postopkih, ki so na razpolago prijaviteljem. **Za podrobnejša pojasnila in konkretne pravne možnosti**

⁷ Sedmi odstavek 10. člena Zakona o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US, 30/16, 10/17 – ZPP-E, 11/18 – ZIZ-L, 35/18 – odl. US in 204/21) v povezavi s četrtrim odstavkom 22. člena ZZPri.

⁸ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M, 23/20 – SPZ-B, 36/21, 81/22 – odl. US, 81/22 – odl. US in 100/25 – ZS-1

izpodbijanja povračilnih ukrepov delodajalca pa svetujemo, da se prijavitelji posvetujejo s pravnim zastopnikom, ki si ga izberejo za zastopanje v posamezni sodni zadevi.

POVRAČILNI UKREP KOT ODPOVED POGODBE O ZAPOSLOTVI:

Zakon med primeroma naštetimi povračilnimi ukrepi navaja »odpoved delovnega razmerja«, kar pomeni, da ne loči med različnimi pojavnimi oblikami odpovedi pogodbe o zaposlitvi (iz krivdnih in poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti).

Sodno uveljavljanje pravic delavca ureja 200. člen Zakona o delovnih razmerjih⁹ (ZDR-1). Delavec ga lahko uveljavlja, če delodajalec ne izpolnjuje obveznosti iz delovnega razmerja ali krši njegove pravice. To se v praksi najpogosteje pojavlja kot odpoved pogodbe o zaposlitvi in drugi načini prenehanja delovnega razmerja ali odločitev o disciplinski odgovornosti delavca.

Prijavitelj, ki zatrjuje, da je ta ukrep posledica njegove prijave, mora **vložiti tožbo pred pristojnim delovnim sodiščem v 30 dneh od dneva vročitve akta o ukrepu oziroma od dneva, ko je izvedel za kršitev pravice**. Postopek je po zakonu nujen, prijavitelj pa je oproščen plačila sodnih taks.

Pri dokazovanju velja **obrnjeno dokazno breme**. Če prijavitelj izkaže, da je podal prijavo ali javno razkril informacije o kršitvi in da je utrpel škodo, se domneva, da je škoda posledica povračilnega ukrepa zaradi. Delodajalec mora dokazati, da je bil njegov ukrep zakonit in primeren ter da ni bil povezan s prijavo. V ostalih elementih se postopek vodi po pravilih individualnega delovnega spora v skladu z ZDR-1 in Zakonom o delovnih in socialnih sodiščih¹⁰ (ZDSS-1).

POVRAČILNI UKREP KOT TRPINČENJE NA DELOVNEM MESTU:

ZDR-1 v 7. členu trpinčenje na delovnem mestu definira kot vsako ponavljajoče se ali sistematično, graje vredno ali očitno negativno in žaljivo ravnanje ali vedenje, usmerjeno proti posameznim delavcem na delovnem mestu ali v zvezi z delom.

Če delavec v sporu navaja dejstva, ki utemeljujejo domnevo, da je delodajalec kršil prvi odstavek tega člena, mora delodajalec dokazati, da prepovedi ni kršil.

Po 8. členu ZDR-1 je delodajalec za kršitev prepovedi diskriminacije ali trpinčenja na delovnem mestu odškodninsko odgovoren po splošnih pravilih civilnega prava, ki jih določa Obligacijski zakonik (OZ).

Nepremoženjska škoda vključuje pretrpljene duševne bolečine zaradi neenake obravnave delavca oziroma diskriminatornega ravnanja delodajalca oziroma zaradi nezagotavljanja varstva pred spolnim ali drugim nadlegovanjem ali trpinčenjem na delovnem mestu. Denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo mora biti učinkovita in sorazmerna s škodo, ki jo delavec utrpel, in takšna, da odvrča delodajalca od ponovnih kršitev. Po prvem odstavku 131. člena OZ mora tisti, ki drugemu povzroči škodo, to povrniti, če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde. Za

⁹ Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPVDVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23, 136/23 – ZIUZDS in 70/25 – ZUTD-I

¹⁰ Uradni list RS, št. 2/04, 10/04 – popr., 45/08 – ZArbit, 45/08 – ZPP-D, 47/10 – odl. US, 43/12 – odl. US, 10/17 – ZPP-E in 196/21 – ZDOsk

uspešno uveljavljanje odškodninskega zahtevka po 8. členu ZDR-1 mora delavec dokazati protipravno ravnanje delodajalca, nastalo škodo in vzročno zvezo med ravnanjem in škodo, krivda delodajalca pa se domneva.

Če prijavitelj zatrjuje, da je bil zaradi prijave trpinčen na delovnem mestu in uveljavlja sodno varstvo na podlagi 8. člena ZDR-1, velja dodatna zakonska domneva iz petega odstavka 22. člena ZZPri. Če torej izkaže, da je podal prijavo ali javno razkril informacije o kršitvi in zato utrpel škodo, se domneva, da je škoda posledica povračilnega ukrepa. Oseba, ki je sprejela ukrep, mora dokazati, da je bil ta ukrep zakonit in primeren in ni bil povezan s prijavo.

9.2. Brezplačna pravna pomoč (23. Člen zzpri)

Brezplačna pravna pomoč je že uveljavljen institut v slovenskem pravnem redu, ki ga ureja Zakon o brezplačni pravni pomoči¹¹ (ZBPP). Njegov namen je upravičencem omogočiti dejanski dostop do sodišč in zagotoviti, da socialni položaj posameznika ne predstavlja nepremostljive ovire za sodno varstvo posameznikovih pravic. Kot tak zajema pravico do celotne ali delne zagotovitve sredstev za pravno pomoč in oprostitev plačila stroškov sodnega postopka.

Po ZZPri je prijavitelj, ki je podal prijavo po tem zakonu, do brezplačne pravne pomoči upravičen **ne glede na določbe o materialnem položaju prosilca**.

Brezplačno pravno pomoči po tem zakonu lahko uveljavlja:

- v sodnih postopkih, ki jih zoper delodajalca sproži zaradi povračilnih ukrepov,
- v sodnih postopkih, ki jih kot povračilni ukrep zoper prijavitelja sproži delodajalec,
- v sodnih postopkih, ki so v zvezi z njegovo prijavo.

Prijavitelji so do brezplačne pravne pomoči upravičeni tudi v primerih, ki jih splošna pravila o brezplačni pomoči izključujejo. Brezplačna pravna pomoč se jim po ZZPri lahko dodeli tudi

- za sodne postopke zaradi kaznivih dejanj razžalitve, obrekovanja, žaljive obdolžitve in opravljanja ter
- v odškodninskih sporih zaradi povrnitve nepremoženjske in premoženjske škode pri žalitvi časti in širjenju neresničnih trditev.

Pri dodelitvi brezplačne pravne pomoči po ZZPri se ne presoja, ali je zadeva očitno nerazumna oziroma ali ima prosilec verjetne izgleda za uspeh, kar sicer določa 24. člen ZBPP.

Brezplačno pravno pomoč je po ZZPri **mogoče dodeliti le za sodne postopke**, ne pa na primer za pravno pomoč v drugih postopkih in pravno svetovanje. Za sodno varstvo se šteje varstvo pravic, obveznosti in pravnih razmerij ter varstvo pred obtožbami v kazenskih zadevah pred za to ustanovljenimi domačimi in mednarodnimi sodišči ter vse oblike izvensodnega poravnavanja sporov, določene z zakonom.

Prošnjo za dodelitev brezplačne pravne pomoči mora prijavitelj vložiti na pristojnem sodišču na območju njegovega stalnega ali začasnega prebivališča. Vlogo lahko poda neposredno v vložišču

¹¹ Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 15/14 – odl. US, 19/15 in 93/25 – ZNUZJV

sodišča, ali pa uporabi uradni obrazec, ki je na voljo preko portala eUprava¹². Prijavitelju v obrazcu ni treba izpolniti podatkov o svojem materialnem stanju in podatkov o družinskih članih, temveč v opombah zgolj navede, da je kot zaščiten prijavitelj do brezplačne pravne pomoči upravičen na podlagi 23. člena ZZPri. Vlogi priloži dokazilo, da je prijavo podal v skladu z ZZPri.

Praksa kaže, da prijavitelj svoj status zaščenega prijavitelja po ZZPri v postopku dodelitve brezplačne pravne pomoči najlažje dokaže s potrdilom o upravičenosti do zaščite, ki ga izda Komisija.

Sodišče po prejemu popolne vloge brezplačno pravno pomoč dodeli s pisno odločbo. Če prijavitelj svoje pravice uveljavlja v več sodnih postopkih hkrati, mora vlogo za brezplačno pravno pomoč vložiti za vsako zadevo (vsak sodni postopek) posebej.

Pred vložitvijo prošnje za brezplačno pravno pomoč si lahko prijavitelj izbere odvetnika. Pri njem pa mora predhodno preveriti, ali izvaja brezplačno pravno pomoč. Seznam odvetnikov, ki izvajajo brezplačno pravno pomoč, je objavljen na spletni strani Odvetniške zbornice Slovenije v rubriki Zbori med podatki o zboru za posamezno območje¹³. Če prijavitelj odvetnika ob oddaji prošnje ne izbere, ga sodišče določi po abecednem redu s seznama odvetnikov, ki izvajajo brezplačno pravno pomoč.

Pomembno: prijavitelj, ki v sodnem postopku delno ali v celoti uspe in pridobi premoženje oziroma dohodke, mora vrniti razliko med izplačanim zneskom brezplačne pravne pomoči in zneskom, ki ga je povrnila nasprotna stranka.

9.3. Nadomestilo za primer brezposelnosti (24. člen ZZPri)

ZZPri v 24. členu določa dodatno možnost denarnega nadomestila za brezposelnost za prijavitelje, ki zaradi prijave izgubijo zaposlitev. Ta določba dopolnjuje ureditev v Zakonu o urejanju trga dela¹⁴ (ZUTD). Prijavitelji po ZZPri so namreč v drugačnem položaju od siceršnjih upravičencev do nadomestila za brezposelnost, saj je njihova prijava v javnem interesu.

Prijavitelj, ki mu delodajalec zaradi prijave odpove pogodbo o zaposlitvi iz krivdnih ali drugih razlogov, lahko zoper delodajalčev ukrep uveljavlja nadomestilo za brezposelnost, **če zoper odpoved uveljavlja sodno varstvo**. Do nadomestila je upravičen do pravnomočne odločitve sodišča v delovnem sporu zaradi nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Ta zaščitni ukrep omogoča nadomestilo tudi prijaviteljem, ki po splošni ureditvi ZUTD do njega niso upravičeni:

- **če jim je bila pogodba odpovedana iz krivdnega razloga**, na primer zaradi očitane kršitve pogodbenih ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja;
- **če niso dosegli minimalnega obdobja zavarovanja**, potrebnega za pridobitev nadomestila. V tem primeru jim pripada najnižji znesek denarnega nadomestila, določen v 62. členu ZUTD.

¹² <https://e-uprava.gov.si/si/podrocja/drzava-druzba/pravna-pomoc/brezplacna-pravna-pomoc.html?lang=si>

¹³ <https://www.odv-zb.si/>

¹⁴ Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19, 11/20 – odl. US, 189/20 – ZFRO, 54/21, 172/21 – ZODPol-G, 54/22, 59/22 – odl. US, 109/23, 62/24 – ZUOPUE, 70/25 in 83/25

Pravico do denarnega nadomestila prijavitelj uveljavlja tako, da se z vlogo **pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje** prijavi v evidenco brezposelnih oseb. Vlogo mora vložiti **v 30 dneh od prenehanja pogodbe o zaposlitvi**. Vlogi mora priložiti:

- potrdilo o upravičenosti do zaščite, ki ga po drugem odstavku 20. člena ZZPri prijavitelju izda Komisija,
- potrdilo sodišča o vložitvi tožbe po 22. členu ZZPri.

Prijavitelj kot prejemnik nadomestila mora v postopku po 22. členu ZZPri obvestiti sodišče, da uveljavlja denarno nadomestilo za brezposelnost.

Po petem odstavku 24. člena ZZPri sodišče odloči, da mora stranka, ki v postopku ni uspela, Zavodu RS za zaposlovanje vrniti nadomestilo, izplačano do pravnomočne odločitve sodišča. To pomeni, da **če sodišče prijaviteljev zahtevkov zavrne**, Zavod vračilo nadomestila zahteva od prijavitelja, **če pa prijavitelj v sporu uspe**, Zavod vračilo zahteva od delodajalca. To ureja tudi 140. člen ZUTD. Pravici Zavoda, da zahteva vračilo, pravimo regresni zahtevek. Sodišče o pravnomočni odločitvi obvesti tudi Zavod RS za zaposlovanje.

9.4. Psihološka podpora (25. člen ZZPri)

Komisija po ZZPri svetuje in pomaga prijaviteljem, ki so zaradi podane prijave utrpeli škodljive posledice, zakon pa v 25. členu med zaščitnimi oziroma podpornimi ukrepi določa tudi psihološko podporo. Če prijavitelj zaradi povračilnih ukrepov potrebuje tovrstno pomoč, se lahko obrne na Komisijo preko elektronskega naslova zzpri@kpk-rs.si.

Psihološko podporo zagotavljajo tudi Centri za duševno zdravje odraslih, ki delujejo v okviru zdravstvenih domov. Nanje se lahko obrne vsak, ki doživlja duševno stisko, za začetek obravnave pa ni nujno potrebna zdravstvena napotnica. Prijavitelj, ki potrebuje psihološko podporo, se lahko dogovori za prvi obisk in skupaj s strokovno ekipo oblikuje najustreznejši pomoči.

Seznam centrov za duševno zdravje odraslih in druge pomembne informacije so dostopni na povezavi:

<https://www.zadusevnozdravje.si/kam-po-pomoc/centri-za-dusevno-zdravje/odrasli/>